

Специјални резерват природе

"Увац"

СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ "УВАЦ"

ИЗВЕШТАЈ о остваривању Програма управљања за 2021. годину

Нова Варош, децембар 2021. године

I УВОД

СРП "Увац" је стављен под заштиту уредбом Владе РС ("Сл. гласник РС", бр. 25/06 и 110/06) и установљен је за заштићено природно добро од изузетног значаја, природно добро I категорије. Простире се на површини од 7543 хектара, територији општине Сјеница припада 2018 хектара (26,75%), а територији општине Нова Варош припада 5525 хектара (73,25%).

Током априла месеца 2021. године на сајту Министарства за заштиту животне средине објављен је Нацрт Уредбе о проглашењу и студији заштите Специјалног резервата природе „Увац“. Ову стручну основу за заштиту (Студију заштите) је израдио ЗЗПС у августу месецу 2019. године и истом се на подручју успостављају сва три степена заштите и предвиђено је проширење граница заштићеног подручја на површину од 11.746,19 хектара, од чега је у државној својини 7.075,49 хектара (60,24%), у приватној својини 4.535,26 хектара (38,61%) и у јавној својини 135,42 хектара (1,15%). Истовремено је стављен на увид текст нове Уредбе о проглашењу Специјалног резервата природе „Увац“. Објављени текст ове Уредбе утицао је на реализацију Програмом планираних активности, тј. нису реализоване планиране активности за прелазак са ванбродских мотора са унутрашњим сагоревањем на ванбродске моторе на електропогон. Међутим, заштита и све остале активности су спроведене у складу са важећом Уредбом.

Основни циљеви и задаци Резерват Увац д.о.о. су дефинисани Уредбом о заштити СРП "Увац" и подразумевају очување и одрживо коришћење природних вредности специјалног резервата природе који је националног и међународног ранга, његових природних богатстава - првенствено вода, шума, пашњака, птица, дивљачи, риба... У члану 2. наведеног акта Владе утврђено је да се СРП "Увац" ставља под заштиту *"да би се очувао и размножио белоглави суп - ретка врста лешинара, да би се очувала станишта и побољшало стање других значајних врста птица, ловне дивљачи и осталог животињског света, да би се обезбедили услови за поновно насељавање врста биљака и животиња које су нестале с тог подручја, да би се сачувала и повећала разноврсност риба и оптималним уловом и коришћењем сачувала и повећала њихова бројност, да би се сачували разноврсност флоре, шумских и осталих биљних заједница, да би се сачувала рељефна и водена обележја и спелеолошке и друге вредности геонаслеђа, да би се очували и побољшали природни чиниоци животне средине, првенствено квалитет вода и земљишта, да би се очувала лепота и разноврсност предела и створили услови за одрживо коришћење и планско уређење заштићеног подручја у интересу науке, образовања, културе, рекреације и еко туризма"*.

Чланом 5. Уредбе о заштити утврђено је да Специјалним резерватом природе "Увац" управља и о заштитној зони се стара Друштво с ограниченом одговорношћу Резерват Увац, са седиштем у Новој Вароши (даље: Резерват Увац д.о.о), које је основано одлуком Владе РС, у децембру 2006. године ("Службени гласник РС", број 110/06).

Рад Резерват Увац д.о.о. у 2021. години одвијао се на основу Програма управљања за 2021. годину, и био је усмерен ка извршавању задатака и планираних активности које су дефинисане овим Програмом. Услед отежаних услова пословања насталих у околностима епидемије изазване вирусом COVID-19, недовољног броја запослених у чуварској служби као и неповољне старосне структуре, чињенице да послове шефа чуварске службе и управника рибарског подручја обавља једно лице, један део планираних активности није реализован.

На реализацији Програма радило је 15 лица запослених у Резерват Увац д.о.о.: 4 (четири) лица запослена у управи (директор, саветник за нормативно – правне

послове, књиговођа и секретар). У служби надзора тренутно је запослено 10 (десет) лица. Чуварску службу СРП "Увац" тренутно чини: 6 (шест) чувара заштићеног подручја (пет у сталном радном односу и један у радном односу на одређено време), управник рибарског подручја/руководилац чуварске службе који врши, организује и спроводи надзор над заштићеним подручјем и 2 (два) рибочувара. Служба надзора је током 2021. године претрпела значајне промене које се односе на запослена лица. Крајем маја месеца 2020. године чувар заштићеног подручја Ђорђе Заграђанин поднео је захтев за отказ уговора о раду и раскинуо радни однос. Током 2021. године, тачније 19. априла, извршено је попуњавање овог упражњеног радног места. У стални радни однос примљен је Миливоје Ремовић који је до 28.02.2021. године био запослен на одређено време. Од 25. маја 2021. године, Неџад Џановић је запослен на радно место чувара заштићеног подручја, на период од годину дана. Лице које је ангажовано на пословима помоћног радника, Мустафа Коленовић, је 30. јуна 2021. године стекло право на пензију, чиме му је престао радни однос. Пошто је пре ступања на снагу Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда ("Службени гласник РС", бр.128/14) ово лице обављало послове рибочувара, а ступањем на снагу горепоменог закона, због неиспуњености услова (школске спреме), изгубило овлашћење рибочувара, те је по његовом одласку у пензију Програмом за 2021. године планирано запослење рибочувара. Поред Мустафе Коленовића и Милорад Курђубић, чувар заштићеног подручја, је 16. априла 2021. године поднео захтев за отказ уговора о раду због одласка у превремену старосну пензију, па му је 30. априла 2021. године отказан уговор о раду. И за ово упражњено радно место током извештајног периода започете су активности за запослење чувара заштићеног подручја. Током новембра месеца добијена је сагласност од Комисије за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава за запослење једног рибочувара, једног чувара заштићеног подручја (попуњавање два упражњена радна места) и руководиоца пројеката (новозапослење).

Поред сталнозапослених током 2021. године, а по указаној потреби и то два пута по три месеца, ангажована су још 3 (три) радника по Уговору о обављању привремених и повремених послова, исти су обављали послове чувара заштићеног подручја. Поред наведених, у сарадњи са Националном службом за запошљавање и ОУ Нова Варош, а кроз програм Јавни радови, ангажовано је још 6 (шест) лица у трајању од четири месеца. Кроз програм стручне праксе, у 2021. Години и то од 01. новембра 2021.године, такође у сарадњи са ОУ Нова Варош и Националном службом за запошљавање, ангажована су два лица: Бојана Суботић на период од годину дана и Невена Опанчина, на период од девет месеци.

У 2021. години задаци прописани Програмом управљања су реализовани кроз пет области деловања:

1. *Заштита, одржавање, праћење стања и унапређење природних и створених вредности;* У склопу ове области вршено је: чување и чишћење повереног подручја, исплата зарада запосленим лицима, замена улазног портала у службеним просторијама у Новој Вароши, набавка канцеларијске опреме (рачунара, штампача, монитора), опремање чуварске и стручне службе батеријским лампама и фото-апаратима, набавка горива, набавка

новог моторног возила за потребе рада чуварске службе, вршено одржавање материјално-техничких средстава. Вршено је одржавање видео надзора, постављање табли упозорења, обавештења и забрана, исхрана белоглавих супова и других некрофагих врста и чишћење хранилишта, вршена је контрола гнежђења белоглавих супова и маркирање младунаца, истраживање диверзитета птица у СРП "Увац", испитивање квалитета вода. У волијерама је пружана помоћ повређеним птицама. Све ове активности реализоване су кроз четири подобласти:

- приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима,
- приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима,
- управљање природним ресурсима,
- задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама.

2. *Приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада* - У оквиру ове области са стручним установама вршено је: наставак ихтиофаунистичких истраживања младице, наставак мониторинга фауне водоземаца и гмизаваца, мониторинг слепих мишева у спелеолошким објектима заштићеног подручја, мониторинг квалитета воде (активности на спречавању даљег загађивања водотокова, посебно Увачког језера).
3. *Планирање, изградња и уређење подручја* - У оквиру ове области извршено је: одржавање постојећих пешачких стаза; Монтажа, повезивање и пуштање у рад пумпне станице на Визиторском центру Кокин Брод; Набавка понтонске пристани за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника на локалитету Маркова Раван.
4. *Промоција вредности заштићеног подручја* - У оквиру ове области извршено је: континуирано медијско приказивање (дневне и недељне новине, магазини, часописи, радио, ТВ, интернет), израда календара, штампање улазница и дозвола за рекреативни риболов, промовисње СРП "Увац" на Nisville Jazz Festival-у. Све ове активности реализоване су кроз две подобласти:
 - Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности;
 - Задаци и активности на развоју одрживог туризма.
5. *Сарадња* - Све активности у оквиру ове области реализоване су кроз шест подобласти:
 - Сарадња и партнерство са локалним становништвом;
 - Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју;
 - Сарадња са невладиним организацијама;
 - Међународна сарадња;
 - Организовано и професионално удруживање заштићених подручја Србије и других заинтересованих паркова из окружења;
 - Сарадња са управљачима спелеолошким објектима кроз учешће у раду асоцијације НАУТСОС;
 - Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима.

6. *Посебни послови и задаци:* у склопу ове области обележени су важни датуми везани за заштиту животне средине и исплаћене су јубиларне награде и отпремнине.

У свим наведеним областима и у отежаним околностима услед епидемије изазване вирусом COVID-19 постигнути су релативно добри резултати рада и реализоване су планиране активности које су искључиво зависиле од рада запослених. На сајту Министарства за заштиту животне средине стављен је на увид Нацрт Уредбе о проглашењу и студији заштите Специјалног резервата природе „Увац“ и у вези доношење исте организована је јавна расправа у три општине: Сјеници, Новој Вароши и Прибоју. Текст ове уредбе утицао је на реализацију Програмом планираних активности. Пре свега нису покретани поступци за реализацију свих планираних активности које омогућавају прелазак на употребу ванбродских мотора на електропогон. Поред чињенице да Нацрт уредбе пролонгира прелазак на ванбродске моторе на електро погон у периоду од три године од дана доношења исте, ове активности нису покренуте и због изостанка средстава субвенција. Из ових разлога нису реализоване следеће планиране активности: набавка ванбродских мотора на електропогон тако да се до краја 2021. године изврши замена постојећих ванбродских мотора са унутрашњим сагоревањем (два мотора од 40 ks, један мотор од 25 ks, 6 мотора од 20 ks и пет мотора од 9.9 ks) адекватним ванбродским електромоторима; Обезбеђивање прикључка за електричну енергију и довођење до локалитета брана Растоке; Набавка пуњача са по три извода на 12v,24v и 48v; Набавка и монтажа бешумних агрегата од 25 kw који испуњавају еко стандарде. Поред наведеног, током извештајног периода нису реализоване следеће планиране активности: основна обука чувара за рад са живим дивљим животињама; набавка униформи за чуваре заштићеног подручја и за рибочуваре (није још реализовано ново запошљавање); фарбање и заштита туристичких чамаца на Увачком (Сјеничком) језеру; постављање табли упозорења, обавештења и забрана, дуж током претходних година уређених стаза; мониторинг биљних врста и идентификацију њихових станишта, као и утврђивање присутности инвазивних врста и спровођење мера за контролу њиховог ширења; уређење модерног прихватилишта кроз монтажу привремених објеката (волијера, кавеза и друго) за прихват, негу и рехабилитацију живих примерака аутохтоних врста дивљих животиња; оспособљивање монтажне ветеринарске амбуланте; изградња мокрог чвора на локалитету Растоке (брана ХЕ "Увац", Увачко језеро); штампање проспеката, брошура, приручника, упутстава и других сличних публикација; штампање књиге "Птице Увца и околине".

Најважнији резултати рада у 2021. години су:

- редовна исхрана белоглавих супова,
- већи степен заштите угрожених биљних и животињских врста,
- мониторинг квалитета вода унутар заштићеног подручја,
- мониторинзи биолошки значајних врста (водоземаца, гмизаваца, слепих мишева),
- истраживање диверзитета птица,
- ихтиофаунистичка истраживања,
- уређење простора у интересу развоја туризма и образовања,
- повећање броја и боља контрола посетилаца,
- појачана контрола употребе пловила и наплата накнада,
- унапређење сарадње са локалним становништвом, локалним самоуправама Нова Варош и Сјеница, Министарством заштите животне средине и другим министарствима, те другим републичким институцијама и локалним институцијама,

представницима писаних и електронских медија, образовним институцијама, представницима цивилног сектора,

- боља материјално – техничка опремљеност чуварске и рибочуварске службе.

Једна од важнијих чињеница која утиче на свеобухватну заштиту повереног подручја, рад чуварске службе и наплату накнада за коришћење ЗП је та што управљач не поседује магацинске просторе за чување привремено одузетих средстава извршења радњи које су законом забрањене. Недостатак овог магацинског простора посебно долази до изражаја у летњим месецима када чуварска служба не може да у потпуности исконтролише употребу пловила на Златарском језеру и када су интензивирани грађевински радови без прибављених дозвола и услова ЗЗПС.

Потребно је још и нагласити да је Програм управљања реализован уз низ непредвиђених проблема које управа друштва није могла сама да реши. Наиме, управа друштва суочила се са низом проблема за чије решавање је потражила помоћ од: Министарства заштите животне средине, Министарства рада, Министарства финансија, Министарства привреде, Комисије за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава. Резерват Увац д.о.о. се обраћао поменутим институцијама и органима за решавање следећих проблема:

- исплата зарада запослених (пре две године радници су покренули судски спор који још није окончан),
- недостатак запослених рибочувара,
- ограничавање броја посетилаца на Увачком (Сјеничком) језеру (најоптерећенијем делу заштићеног подручја од стране туриста),
- Решењем ЗЗПС је забрањена употребе пловила на Радоињском језеру као и употреба ванбродских мотора са унутрашњим сагоревањем на свим водама у заштићеном подручју,
- додела права употребе сопственог/сопствених пловила за обављање панорамског разгледања или крстарења Увачким (Сјеничким) језером у 2021. години.

Мора се и нагласити да неке планиране активности нису започете и реализоване услед чињенице да су у току судски спорови чији је исход неизвесан. Један од судских спорова окончан је пред основним и апелационим судом али је Резерват Увац д.о.о. уложио жалбу на пресуду Врховном касационом суду. Овај спор се односи на раскид уговора о раду тројници запослених који су током 2018. године учинили кривично дело на раду, исто су и признали, а потом добили решење о отказу уговора о раду. На решење су се жалили, а Резерват Увац д.о.о. на изречене судске пресуде. Поступак је у току.

Резерват Увац д.о.о. изнајмљује канцеларијски простор у Новој Вароши, на адреси Трг војводе Петра Бојовића, број 3, располаже мањим магацинским просторима за алат, има 7 теренских возила, 3 путничка возила. Осим аута који су набављени после 2017. године (3 возила), остала возила су прилично стара и израбована, изискују значајна финансијска средства за поправку. Због повећања обима посла од априла до новембра, нису још увек расходована. Резерват Увац д.о.о. поседује и 12 пловила (3 катамарана и 9 чамаца са ванбродским моторима), једну специјализовану приколицу за превоз СПЖП, четири лаке приколице, хладњачу за дубинско замрзавање ради обезбеђивања залиха хране орловима, замрзивач за одлагање угинулих птица до добијања инструкција о даљем поступању, три велика жичана кавеза - волијере за смештај повређених птица и реализацију пројекта реинтродукције ишчезлих врста, инфо – пулт на Растокама и визиторски центар на Кокином Броду, три понтонске пристани за безбедно укрцавање путника на пловила.

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Резерват Увац д.о.о., односно запослени у привредном друштву, су реализовали планиране циљеве из области заштите, очувања, унапређења и одрживог коришћења заштићеног подручја. Ови циљеве су дефинисани и предвиђени у Програму управљања за 2021. годину. Постигнути су добри резултати, посебно вредни на пољу очувања и даљег снажења популације белоглавог супа, али и других врста птица.

Такође, постигнути су добри резултати и када су у питању остали важни послови и активности које је управљач предузимао током 2021. године, о чему ће више речи бити у посебним областима овог извештаја.

Проблеми у раду управљача, како током 2021. године, тако и током претходних 15-ак година, тј. од оснивања привредног друштва Резерват Увац д.о.о., су: отпадне воде из Сјенице, Кокиног Брода и Радоиње (посебно из Сјенице јер се ради о највећем насељу на притокама увачких језера, односно рибарског подручја СРП "Увац"), бесправна ("дивља") градња, постављање камп кућица, сушење шума, превасходно због појаве поткорњака-великешумске штеточине. И освему овоме ће, наравно, бити више речи у наставку извештаја.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

1.1. Чување

Ни у 2021. години није решен проблем који је настао током априла месеца 2017. године када је дошло до раздвајања службе чувара природе од службе рибочувара. Од момента раздвајања двеју служби дошло је до проблема у организацији рада. Наиме, појавио се проблем у недостатку запослених чувара природе, а и рибочувара, најмање по два запослена чувара у свакој од ове две службе. Недостатак запослених је нарочито дошао до изражаја када су два радника због одласка у пензију отказали уговор о раду. Овај недостатак запослених чувара делимично је ублажен тако што су у периоду највећег притиска на ЗП прековремено ангажовани већ запослени чувари. Поред проблема у недостатку чувара, а да би се ефикасно радило на чувању повереног подручја, до изражаја је дошла потреба за запослење најмање једног лица на пословима заштите природе које има VII степен стручне спреме, а које би обављало послове управника резервата. Да би решио настали проблем недостатка запослених лица током предходних година, Резерват Увац д.о.о. се у више наврата обраћао Комисији за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава, са захтевом за запошљавањем три нова лица. Од горе поменуте Комисије крајем октобра месеца добијена сагласност за попуњавање два упражњена радна места и новозапослење лица на позицији руководиоца пројеката. Овој комисији смо се обраћали и за ангажовање три лица по уговору о Повременим и привременим пословима и иста је добијена. Ангажовање ових лица омогућило је успешно реализовање послова у току летњих месеци, кад је повећан број посетилаца.

Најзначајнији фактор који утиче на добро чување заштићеног подручја је савестан и одговоран рад чуварске службе. Почетком 2018. године чувари су почели

да приговарају на начин обрачуна и износ исплаћених зарада. Како су зараде у јавним предузећима „замрзнуте“ тако управа друштва овај проблем није могла самостално да реши. Овај проблем и даље утиче на рад друштва, а смим тим и на очување повереног подручја. Судски спор који је покренут тужбом од стране чуварске службе и даље је у току. Међутим, овај притисак на управу друштва и организацију рада чуварске службе мало је релаксиран самом чињеницом да од девет лица која су солидарно поднела тужбу, пет лица више нису у радном односу код управљача.

Запослени код управљача су свесни да без јаке подршке инспекцијских органа неће моћи да спроведу ограничења која се односе на употребу пловила у заштићеном подручју и изврше наплату накнада за коришћење заштићеног подручја. У јулу месецу Инспекција за безбедност пловидбе је вршила ванредну контролу пловила на водама СРП „Увац“ и њихов долазак је у великој мери помогао чуварској служби у спровођењу заштите. Поред овога на боље чување подручја током 2021. године утицала је и чињеница да су током 2020. године чувари водили борбу са бахатим власницима глисера, скутера и других пловила које покрећу ванбродски мотори преко 10KS и који су спуштани у воде ЗП без одобрења друштва. Чуварска служба је сачињавала записнике о учињеним прекршајима, налагала прекршиоцима да глисере и скутере изваде из воде, а како немамо обезбеђен начин и место чувања привремено одузетих пловила, исте није могла да одузме. Са овом праксом је настављено и током 2021. године. Организован је рад улазне рампе код визиторског центра на Кокином Броду. Међутим, ова рампа је поломљена. Уз помоћ припадника полицијске управе Нова Варош и снимка са видео надзора на визиторском центру, починиоци су идентификовани и покренут је одговарајући поступак. Упркос одлучности управљача заштићеним подручјем да реши проблем недозвољене употребе пловила на Златарском језеру, неодговорни власници пловила искористили су и период када је због гашења пожара на Муртеници рампа била подигнута, да спусте своја пловила у воду. Пловила је без сагласности управљача заштићеним подручјем могуће „убацити“ на Златарско језеро на још најмање два места, за шта се користе обилазни сеоски или шумски путеви.

Чуварско - надзорну службу (од момента раздвајања двеју служби) обављају чувари заштићеног подручја и рибочувари. Сви чувари и рибочувари имају положен стручни испит неопходан за обављање ових послова. Такође, чуварско-надзорну службу обавља и руководиоца чуварске службе (ово лице обавља и посао управника рибарског подручја).

У уводном делу овог извештаја су описане промене које су се дешавале у броју запослених чувара. Међутим, у свим извештајним месецима чуварску службу је чинило 5 чувара у сталном радном односу и руководиоца чуварске службе. Поред сталнозапослених, са прекидом од два месеца, посао чувара заштићеног подручја обављало је и једно лице по уговору на годину дана.

- Остварени трошкови за бруто зараде чувара природе и руководиоца чуварске службе (не укључујући део зараде руководиоца за обављање посла управника рибарског подручја):

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
5.017.051,49	7.375.000,00	68.03	Резерват Увац д.о.о.
МЗЖС: 5.017.051,49	5.760.000,00	100	
Управљач: 0,00	1.615.000,00	0.0	

- Бруто зараде чуварима природе су исплаћиване редовно. Успешност реализације посла: 68,03% (за једног чувара нису исплаћиване зараде од јуна

месеца па све до краја године). Суфинансиране су зараде за 7 чувара заштићеног подручја а радно ангажованих је било 6.

- Програмом управљања за 2021. годину планирана су средства за бруто зараде четири рибочувара. У досадашњем делу овог Извештаја описани су разлози због којих није дошло до запошљавања два рибочувара. У табели која следи приказани су остварени трошкови за бруто зараде два рибочувара. Услед великог притиска на рибарско подручје и недостатка рибочувара, запослени рибочувари су остваривали и прековремени рад.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
1.476.430,35	3.400.000,00	43,42	
Управљач:	1.476.430,35	100	Резерват Увац д.о.о.

Бруто зараде рибочуварима су исплаћиване редовно. Успешност реализације посла: 43,42% (током 2021. године нису запослена још два рибочувара).

- Програмом управљања за 2021. годину планирана су средства за бруто зараде стручног особља које, у складу са законом, обавља послове управљања и руковођења заштићеним подручјем (управник рибарског подручја/руководилац чуварске службе и управник резервата). У досадашњем делу овог Извештаја описани су разлози због којих није дошло до запошљавања лица које би обављало послове управника резервата, тако да је у табели која следи приказан део трошкова за зараду управника рибарског подручја.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
398.738,24	1.480.000,00	26,94	
МЗЖС:	80.000,00	0,00	Резерват Увац д.о.о.
Управљач:	318.738,24	100,00	

- Бруто зараде стручног особља су исплаћиване редовно. Успешност реализације посла: 26,94%(јер није дошло до запошљавања управника резервата).

У табели која следи приказани су трошкови бруто зараде осталог особља запосленог код управљача, материјални трошкови њиховог рада (набавка канцеларијског материјала), набавка рачунарске опреме, одржавање канцеларијских просторија (замена улазног портала на канцеларији у Новој Вароши), додатно осигурање запослених, редовни лекарски прегледи чувара, плаћање електричне и топлотне енергије, адвокатске услуге, ангажовање фирме која спроводи безбедност и здравље на раду...

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
6.929.194,53	8.500.000,00	81,52	Укључено је више извршилаца
Управљач:	6.929.194,53	100,00	Резерват Увац д.о.о., Електродистрибуција Србије доо, Енергија Златар д.о.о., Z.T.R BINARKOD, AGENCIJA SOFTEK, Телеком Србија АД,...

- Успешност реализације посла: 90%

- Остварени трошкови за накнаде за чланове Скупштине Резерват Увац д.о.о.: остварени расходи су већи од планираних јер су већи трошкови за доприносе за једног члана скупштине (који је из статуса запосленог прешао у статус незапосленог лица).

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
1.171.625,31	1.260.000,00	91.82	
Управљач:	1.171.625,31	1.260.000,00	100.00
			Резерват Увац д.о.о.

- Током 2021. године спроведен је поступак набавке опреме за рад чуварске и стручне службе и набављене су батеријске лампе и фото-апарати. Батеријске лампе које су служиле чуварској служби за ноћни надзор у заштићеном подручју набављене су давне 2011. године и због своје дотрајалости су расходоване, а чуварска служба је била приморана да за ноћни рад користи неадекватне батеријске лампе (набављене за потребе увођења посетилаца у Ледену пећину). Набављена су и два фотоапарата који су били неопходни за рад на терену, када је потребно прикупити доказе о извршеним прекршајним радњама лица која у супротности са законским одредбама користе ЗП. За чувара заштићеног подручја који врши и превоз угинулих животиња на хранилиште, набављено је ХТЗ одело. У табели која следи приказана су утрошена средства за ове набавке.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
215.029,20	200.000,00	100.00	
Управљач:	215.029,20	200.000,00	107,5
			ONLINE IT DOO, NOVATEKS DOO

У 2021. години, после спроведене јавне набавке мале вредности, гориво за потребе рада Резерват "Увац" д.о.о. набављано је од УБ ПЕТРОЛ Д.О.О.. У табели која следи приказани су реализовани расходи.

- Остварени трошкови за гориво:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
2.950.000,00	3.000.000,00	98.33	
МЗЖС:	1.200.000,00	2.000.000,00	40.68
Управљач:	1.750.000,00	1.000.000,00	59.32
			УБ ПЕТРОЛ Д.О.О.

- Горива за рад чуварске службе на свим пословима (обилазак терена возилима и пловилима, одлазак по храну за белоглаве супове и друге животиње, контрола мреста, уређење стаза - за рад тримера и моторних тестера, одлазак на службена путовања, превоз повређених и угинулих јединки белоглавог супа до Чачка или Београда, чишћење подручја како приобаља тако и језера и одвоз смећа,) је било довољно. Успешност реализације посла: 100%.

У 2021. години, после спроведене јавне набавке куповина моторног возила за потребе рада чуварске службе Резерват Увац д.о.о., одабран је добављач, потписан уговор и набављено је лако теретно возило које је мултифункционално и у потпуности одговара потребама рада чуварске службе. Товарни простор овог возила служиће за транспорт: смећа које чуварска служба скупља по заштићеном подручју, алата за рад

на терену, горива за пловила, јединки белоглавог супа (и других птица и осталих животиња) којима је потребна помоћ. Трошкови за набавку моторног возила:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
1.762.200,00	1.900.000,00	100	AUTO MARKER GRUP DOO
МЗЖС 800.000,00	800.000,00	45,40	
Управљач: 962.200,00	1.100.000,00	54,60	

- Успешност реализације посла: 100%.

Током 2021. године извршена је набавка још једне PTZ IP камере која се поставља на инфо пулт на Растокама. Постављањем ове камере у потпуности ће бити успостављен систем видеоназора, а самим тим и боља контрола укрцавања посетилаца који са овог локалитета крећу у обилазак подручја. Поред контроле посетилаца постављањем овог видеоназора обезбедиће се и безбедност пловила, а и контрола риболова.

- Остварени трошкови за одржавање постојећег видеоназора:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
150.967,20	120.000,00	125.90	Galaksija-računari TZR telekomunikacije, ONLINE IT DOO
Управљач: 150.967,20	120.000,00	100,00	

1.2. Одржавање

Одржавање заштићеног подручја (непосредне околине истог, превасходно прилазних путева) и брига о чистоћи и уређености заштићеног подручја представља сталну обавезу Резерват Увац д.о.о. у току целе године и саставни је део активности чуварске службе резервата, рибочувара, тј. свих запослених, лица ангажованих кроз јавне радове и уговором о повремено привременим пословима и волонтера (љубитељи природе, рекреативни риболовци, чланови УСП „Вапа“ из Сјенице). За уклањање и одвоз смећа како са приобаља тако и са водене површине, обезбеђени су џакови, рукавице, грабуље, лопате, гориво за возила и пловила којим је отпад превезена. Раније постављена понтонска брана за сакупљање кабастог отпада, на реци Вапи, олакшава сакупљање смећа по површини Увачког (Сјеничког) језера.

- Остварени трошкови за сакупљање и одвожење отпада са заштићеног подручја и одржавање уредности јавних објеката и површина чишћењем:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
170.938,55	200.000,00	85.47	Пластика АД, STR Biljana
МЗЖС: 100.000,00	100.000,00	58.50	
Управљач: 70.938,55	100.000,00	31.50	

- Сва отпад са заштићеног подручја је транспортована возилима управљача, у рециклажни центар или на депонију. Успешност реализације посла: 100%.

Резерват Увац д.о.о. располаже са веома дотрајалим и израубованим возним парком који готово свакодневно изискује поправљање, набавку делова и ангажовање ауто-механичара. Планирано је расходовање појединих возила, али како расте притисак на ЗП од стране туриста улажу се и додатни напори да се иста сачувају до набавке нових. Рађени су лимарско - фарбарски радови на возилу ford ranger које је

2007. године и на возилу micubisi 1200l које је због своје намене (превоз угинулих животиња са пољопривредних газдинстава до хранилишта за белоглаве супове) имало доста оштећења на каросерији (возило је набављено 2017. године).

Управљач на пловилима поседује и тринаест ванбродских мотора. Исти у летњој сезони трпе велико оптерећење и изискују значајна средства за амортизацију. У извештајној години на пловилима и возилима вршена је замена дотрајалих акумулатора, аутогума.

У 2021. години вршена је регистрација возила, пловила и приколица. Потребно је нагласити да пет чамаца којима је вршен превоз посетилаца Увачким (Сјеничким) језером, нису испуњавали техничке услове за регистрацију за привредне сврхе. Међутим, од ових пет чамаца, три су регистрована за сопствене потребе и користе се чуварској служби за чишћење језера и за спровођење научноистраживачких активности на водама ЗП. Из свега наведеног може се закључити да је једна од највећих ставки у трошковима предузећа одржавање возног и пловног парка и регистрација истих.

- Остварени трошкови за одржавања заштићеног подручја (регистрација возила и пловила, амортизација материјално-техничких средстава, превасходно возног и пловног парка):

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
2.049.188,17	900.000,00	227.68	
Управљач: 2.049.188,17	900.000,00	100.00	СЗР Ауто Даниловић, СТР Злаја, СЗПР Жељко, ГП Ауто центар Пајовић, PLATTNERd.o.o., CONCEPTDMTCONTROL, DIPAUTOTRADE d.o.o, Autoservis MAGICKOLOURC 2016, ZRENKOTERM, ČAJKA, 28. ФЕБРУАР Д.О.О....

- Успешност реализације посла одржавања заштићеног подручја (регистрација возила и пловила, амортизација материјално-техничких средстава, одржавање чистоће...): 100%.

- Пре почетка туристичке сезоне извршена је замена похабаних и поцепаних делова церадних покривача на туристичким чамцима на Увачком (Сјеничком) језеру. Остварени трошкови за одржавање туристичких пловила и њихову припрему за предстојећу сезону:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
144.680,00	100.000,00	144,68	
Управљач: 144.680,00	100.000,00	100	СЗР „Маринковић“

1.3. Обележавање

Током 2021. године Резерват Увац д.о.о. је обновио један део оштећене и похабане граничне ознаке СРП "Увац". У очекивању нове Уредбе о заштити Специјалног резервата природе „Увац“, која се доноси на основу нове студији заштите специјалног резервата природе „Увац“ са утврђеним границама и режимима I, II и III

степену заштите на целокупном подручју, управа друштва није посезала за потпуним обнављањем граничних ознака. Обнављање граничних ознака је рађено на деловима подручја где су власници земљишта започињали градњу викендица, продају плацева за изградњу викенд насеља. Реализација ових активности изискивала је набавку фарбе, четки за фарбање, рукавица и др. Током 2021. године обновљене су граничне ознаке кроз село Буковик, локалитет Градина, али ове активности је прекинута када је текст нове Студије заштите Специјалног резервата природе „Увац“ објављен на сајту Министарства заштите животне средине. Увидом у текст ове студије утврђено је да се границе ЗП из студије битно разликују од граница у важећој Уредби. Из наведених разлога било је бесмислено радити на обнављању граничних ознака које би по усвајању нове Уредбе морали да уклањамо.

Републичка инспекција за заштиту животне средине током лета је вршила контролу у заштићеном подручју.

- Остварени трошкови за одржавање статусних табли и обнављање граничних ознака Специјалног резервата природе "Увац" и Рибарског подручја СРП "Увац"

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
75.376,12	150.000,00	50.25	
МЗЖС:	0.00	0,00	СТКР Воћњак, СТР Биљана,
Управљач:	75.376.12	100.00	RADAČA DOO

- Успешност реализације посла одржавање статусних табли и обнављање граничних ознака Специјалног резервата природе "Увац" и Рибарског подручја СРП "Увац": 80%.

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

У току 2021. године чуварска служба резервата, а и сва остала запослена лица, су користили сваку прилику непосредног дијалога са локалним становништвом и посетиоцима резервата како би им указвали назначај културног наслеђа за живот и рад данашњих и будућих генерација, као битног предуслова за очување националног идентитета. Свест месног становништва, и православног и муслиманског, по овом питању је на веома завидном нивоу, уз међусобно уважавање и поштовање.

Чуварска служба је током контроле на Увачком (Сјеничком) језеру на локалитету Грчки гроб, када је ниво воде нагло почео да опада, на обали приметила камени крст. О овом налазу је обавештен Завод за заштиту споменика културе Краљево. Стручни сарадник завода, др Марија Марић је обишла поменути локацију, сачинивши записник. На основу овог налаза и записника, рађен је план активности за 2022. годину, а који се односи на ову област.

Управљање природним ресурсима

2.1. Задаци и активности на заштити белоглавог супа и осталих врста лешинара

Основни циљ проглашења СРП "Увац" и кључни задатак Резерват Увац д.о.о. као управљача је очување и даље снажење популације белоглавог супа. Основна

активност стараоца је прихрана колоније белоглавог супа. Прихрана се организује сакупљањем, планским довожењем и одлагањем лешева угинулих домаћих животиња, кланичног отпада и месног конфиската (споредни производи животињског порекла – СПЖП) на местима одређеним, уређеним и заштићеним за те намене, односно "хранилиштима". На хранилиштима се окупљају и друге (лешинарске) врсте птица, али и неке врсте сисара, попут вука и медведа. У току 2021. године на хранилиште "Манастирина" изнето је 456.247кг хране за белоглаве супове и друге некрофаге врсте птица. Од ове количине 128.472кг су лешеве угинулих животиња и 327.775 кг кланични отпад.

Сеоско становништво општина Нова Варош и Сјеница, али и општина Чајетина, Пријеполје и Прибој које се бави сточарством је добро информисано и уредно је обавештавало Резерват Увац д.о.о. увек када дође до угинућа животиње (говедо, овце, свиње, коњи). Преузимањем угинулих животиња и изношењем на хранилиште трајно се решава проблем њиховог одлагања. Поред тога што се обезбеђује прихрана орлова, спречава се и појава ширења зараза јер белоглави супови, конзумирајући месо угинулих животиња, врше најчистију и најпотпунију "рециклажу" у природи. Постигнута је добра и ефикасна мрежа снабдевача на терену.

Рад хранилишта потпомаже и очување кланичне индустрије у Златиборском округу. Наиме, Резерват Увац д.о.о. има десетак уговора са месним индустријама и клиницама: по истим, испоручилац (месна индустрија, клиница) је у обавези да врши категоризацију СПЖП, и транспорт истих на хранилиште. Резерват Увац д.о.о. води евиденцију о изнетој храни на хранилиште коју довозе ови привредни субјекти и према истој, од клиница је преузето преко 320 тона СПЖП без икакве надокнаде за њихово одлагање. Резерват Увац д.о.о. има закључен Уговор о пословно – техничкој сарадњи са Ветеринарском установом "Напредак" из Ћуприје. Предмет овог уговора је уређење међусобних односа двеју уговорних страна у обављању послова организованог сакупљања, превоза, прераде и уништавања отпадака животињског порекла и угинулих животиња (СПЖП), сходно одредбама чланова 117., 135. и 136. Закона о ветеринарству ("Службени гласник РС", БРОЈ 91/2005). Наиме, Ветеринарска установа "Напредак" је по овом уговору обавезна да од Резерват Увац д.о.о. преузима целокупну количину споредних производа животињског порекла, и да исте превезе (камионима за специјалне намене) до свог погона у Ћуприји ради прераде, односно спаљивања, а све наведено сходно важећим ветеринарско – санитарним прописима. Резерват Увац д.о.о. Ветеринарској установи "Напредак" плаћа одвожење и уништавање СПЖП. Поред ових трошкова, Резерват Увац д.о.о. је имао и додатне трошкове за ангажовање машина за чишћење хранилишта и за дезинфекцију приколице са којом се врши превоз угинулих животиња од места угинућа до хранилишта.

- Остварени трошкови према уговору са Ветеринарском установом "Напредак" из Ћуприје, чишћење хранилишта и дезинфекцију приколице:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
636.480,00	600.000,00	132.00	
МПЗЖС:	400.000,00	62.85	Ветеринарска установа
Управљач:	236.480,00	37.15	"Напредак" из Ћуприје, DIMI-VETDOO, ATR MIDA-M

- Успешност реализације посла: 100%.

Од момента инсталирања видео надзора на хранилишту "Манастирина", тј. последње три године, бележи се исхрана медведа изнутрицама угинулих животиња. Међутим, исхрана медведа се у највећој мери састоји од хране биљног порекла

(јабукe, крушке, кукуруз...), а у мањој мери од хране животињског порекла. Да би се употпунила исхрана медведа, и створили услови за територијалну везаност, потребно је редовно износити и једну и другу врсту хране. У хранилицу за медведе током 2021. године није изношена храна биљног порекла. Прихрањивање су вршили чланови ловачког удружења.

Раније набављена хладњача за лагеровање хране за орлове, чија запремина износи 16 m³ је у функцији, али због чињенице да у сваком тренутку имамо довољну количину хране у истој се не чувају веће залихе хране. Хладњачом се обезбеђују потребне количине хране за обављање научних радова (мониторинг колоније белоглавог супа), за прихрану птица које привремено бораве у волијерама као и припрема за извођење пројекта реинтродукције црног лешинара, орла брадана и беле кање.

Појачаним чуварским надзором у време гнежђења, излегања и полетања младунаца, као и успостављањем система сталног електронског видео надзора на појединим локацијама, обезбеђена је ефикасна заштита белоглавог супа у периоду репродукције и одгајања подмлатка. Захваљујући инсталираном видео надзору на хранилишту "Манастирина" спречен је долазак неовлашћених, "дивљих" посетилаца који из незнања, или (ређе) намерно узнемиравају птице. У јануару месецу чуварска служба је извршила први мониторинг гнезда белоглавог супа. Према њиховим запажањима у фебруару месецу јаја су снела 124 пара. Током мониторинга чуварска служба је констатовала и чињеницу да су готово идеални метеоролошки услови (нема удара ветрова, блага зима без великог мрза). Програмом управљања планирана је контрола успешности гнежђења белоглавог супа три пута годишње, пописивањем активних парова и гнезда методом цензуса како би се утврдио њихов број и успешност гнежђења. За бројање јединки белоглавих супова ангажовано је Еколошко удружење "Чувари природе" из Пожеге. Наиме, представници ЗЗПС нису били у могућности да дођу на Увац. Циљ цензуса је да се истовремено утврди укупна бројност белоглавих супова пре почетка гнездеће сезоне на подручју СРП "Увац". Метода бројања на терену је одређена на основу досадашњих искустава (неколико претходних година) стручњака Завода за заштиту природе Србије на бројању белоглавог супа у Србији и адаптирана је за добијање што прецизнијих података у ограниченим условима (тежим условима теренског рада и са малим бројем учесника). Ангажовано удружење је уговореног дана са припадницима чуварске службе извршило бројање јединки на целокупном подручју. Поменуто удружење је дужно да о свему сачини извештај који ће се доставити Министарству и ЗЗПС.

- Уговорени трошкови за мониторинг гнезда и цензус белоглавог супа:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
59.000,00	100.000,00	59.00	
МЗЖС:	0,00	0.00	Резерват Увац д.о.о.
Управљач:	59.000,00	100.00	Еколошког удружења "Чувари природе"

- Успешност реализације мониторинга и цензуса белоглавог супа: 100%.

Током 2021. године у жичаним кавезима за смештај повређених птица боравило је укупно 9 јединки белоглавих супова. Две јединке су у волијеру смештене током прошле године. Како је њихов опоравак трајао дуже од очекиваног, орнитолози и ветеринар нису дали сагласност за њихово њихово враћање у природу у зимским месецима, те су у кавезима остале до коначног опоравка. Од јула месеца па до краја 2021. године у волијеру је смештено још 7 младунца белоглавог супа и једна стара

јединка. О овоме су благовремено обавештене све надлежне институције, укључујући Завод за заштиту природе Србије, по чијим инструкцијама смо даље поступали. Најчешће је редослед потеза био одвожење птице у Ветеринарску ординацију Др Шојић у Чачку, где се птици указује прва помоћ, и потом упућује на даље лечење. Ако има потребе у прихватилиште за птице које се налази у зоолошком врту на Палићу или зооврт у Београду, све птице после прегледа су враћене у волијеру на Увцу. На Дан лешинара из волијере су у природу успешно враћене 4 јединке. Тренутно, у волијери борави пет јединки белоглавог супа.

Током године пронађено је укупно четрнаест угинулих јединки белоглавог супа. Лешеви четири јединке су били потпуно разложени и чуварска служба их је оставила на месту проналаска, а лешеви девет птица су однети на обдукцију на Ветеринарски факултет у Београду, лешеви од две јединке су код управљача замрзнути и исте ће бити транспортовати на обдукцију. Резултати обдукције су достављени управљачу

У непосредном контакту са месним становништвом у континуитету је вршена едукација у циљу сузбијања штетних појава попут тровања и других радњи које угрожавају заштићене врсте лешинара и других птица, као и ситне и крупне дивљачи. Посебна пажња обрађена је разговору са члановима ловачких удружења и управницима ловишта, као и са сеоским домаћинствима чија су стада (евентуално) угрожена од напада вукова. Скренута је пажња на штетне последице тровања и казнене мере које очекују починиоце.

У циљу одржавања континуитета у маркирању лешинара и усвајања савремених метода праћења белоглавог супа, Резерват Увац д.о.о. је током 2021. године подржао пројекат **маркирања младунаца на гнезду** како би се прикупиле информације о преживљавању младунаца, имиграцији и емиграцији птица из популације.

За маркирање младунаца ангажован је Институт за биолошка истраживања "Синиша Станковић", који је током предходних 15 година био носилац пројекта маркирања белоглавих супова у СРП „Увац“. До сад је обележено 353 јединки и прикупљено 4000 запажања маркираних птица. Маркиране птице су забележене у 22 земље Медитерана и Блиског истока. Видео-камера на хранилишту, "ресторану за белоглаве супове", је континуирано радила па је за извештајни период забележено 873 налаза птица маркираних у СРП Увац и 461 налаза имиграната обележаних у другим земљама забележених на хранилишту Увац.

У току маркирања са стручњацима Института урађен је мониторинг гнезда који је потврдио очекивања током јануарског мониторинга. Из евиденције пописа гнезда и процене парова на територији СРП „Увац“ достављене од стране Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић", у популацији белоглавог супа забележен је пораст од 23 гнездећа пара у односу на претходну годину, а гнежђење започео 131 пар. Другим мониторингом и маркирањем младунаца утврђено је да се на подручју резервата извело и успешно полетело 105 младунаца белоглавог супа. Институт за биолошка истраживања "Синиша Станковић" сачинио је детаљан извештај о маркирању младунаца и праћењу маркираних птица, а исти се доставља у прилогу овог извештаја.

- Остварени трошкови за маркирање младунаца:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
240.000,00	300.000,00	80.00	Институт за биолошка истраживања "Синиша Станковић", Резерват Увац д.о.о.
МЗЖС: 200.000,00	200.000,00	83.33	
Управљач: 40.000,00	100.000,00	16.66	

- Успешност реализације маркирања младунаца белоглавог супа: 100%.

Стручњаци Завода за заштиту природе Србије су током августа месеца вршили ванредан надзор на подручју СРП "Увац" и контролисали поштовање прописаних мера заштите колоније белоглавог супа.

Рад хранилишта "Манастирина" је изузетно добро организован. У континуитету се допрема довољна количина угинуле стоке и кланичног отпада која омогућава веома успешну исхрану великог броја белоглавих супова из клисуре Увца (и клисуре оближње Милешевке).

Наведени резултати указују да је колонија на Увцу (скупа са колонијом у Милешевци) стабилна, и да је Увац (и даље), најзначајнији локалитет за супове на целом простору Балканског полуострва.

2.2. Заштита осталих врста птица, териофауне и флоре

Резерват Увац д.о.о. се и током 2021. године трудио да свим својим активностима очува и унапреди стање популација других дивљих врста птица, копнене фауне и биљних врста, посебно оних са високим степеном угрожености или реткости у националном и међународном оквиру.

Рађен је мониторинг постојећих кућица за сове. Наиме, у току 2014. године, уз стручну помоћ и сарадњу стручњака/орнитолога Завода за заштиту природе Србије, израдили смо и на подручју резервата поставили 30 кућица за сове, у потпуности поштујући услове за постављање истих издате од стране Завода. Постављено је по 10 кућица за следеће врсте сова: гађаста кукумавка, дугорепа сова и шумска сова. Током 2021. године вршена су, али без стручне помоћи орнитолога Завода, два мониторинга постављених кућица. Тренутно су совама насељене исте три кућице које су насељене још 2015. и 2016. године, али се још увек нису легле, док су неколико кућица населиле неке друге врсте птица и животиња. Очекивали смо нешто бољи резултат у 2021. години из разлога што чуварска служба у вечерњим сатима виђа јединке у лету, слуша њихова оглашавања, но, исти је изостао. У непосредној близини вештачких дупљи, у више наврата, посматране су сове, али услед чињенице да постоје природне дупље вештачке још нису насељене.

Ове године реализован је пројекат истраживања диверзитета птица СРП "Увац". Носилац пројекта је Еколошко удружење "Чувари природе" из Пожеге. Наравно, о резултатима свог теренског рада доставиће извештај до краја децембра.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
59.000,00	70.000,00	84.00	Еколошко удружење "Чувари природе"
Управљач: 59.000,00	70.000,00	100.00	

Успостављена је сарадње са ЈП "Србијашуме", корисницима шума, на отклањању штетних последица које изазивају шумске штеточине, превасходно

поткорњак. Услед деловања истог (инвазије) на појединим деловима резервата дошло је до "страдања" шума, односно сушења, поприлично великих размера. ЈП "Србијашуме" је све активности на сузбијању штеточина радило после прибављених услове заштите природе, а које издаје Завод за заштиту природе Србије.

На једном делу ЗП у атару села Лопиже, у непосредној близини видиковца Велики врх, Србијашуме, шумско газдинство Сјеница током 2019. године вршила је чисту сечу шуме. Резерват Увац д.о.о. нема увиде у планску документацију и дозволе за ову врсту сече па се овим поводом током поменуте године за помоћ и добијање упутства за даље поступање обратио ЗЗПС, Инспектору за заштиту животне средине, Републичкој шумарској и ловној инспекцији и Управи за шуме. До момента писања овог извештаја није добијен ниједан одговор, тј. да ли за поменуту сечу постоји дозвола. Међутим, Резерват Увац д.о.о је на то и ове 2021. године указао на семинару заштићених подручја на Тари и инспекторима на лицу места када је на подручју резервата била акција републичке инспекције заштите животне средине. Управљач је урадио све што је у његовој надлежности и очекује се извештај поменутих органа.

2.3. Израда и реализација пројекта реинтродукције ишчезлих врста

Неколико година је у припреми пројекат којим ће се испитати природни и други (правни, технички, организациони, финансијски...) услови, утврдити и реализовати потребна извођачка решења за поновно насељавање некрофагих врста птица ишчезлих са територије Србије, превасходно црног лешинара, беле кање и орла брадана. Пројекат се наслања на Акциони план за заштиту лешинара Балкана, који се одвија уз учешће више међународних и домаћих организација и институција. Пројектом руководе стручне службе Завода за заштиту природе Србије и Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић". Иако 2021. године није било конкретних активности у вези овог пројекта, управљач је сва средства, логистичку подршку определио, и даље ће, ка реализацији истог.

2.4. Задаци и активности на заштити и управљању риболовном фауном

Као корисник рибарског подручја Специјалног резервата природе "Увац", Резерват Увац д.о.о. се трудио да својим активностима одржи стабилне еколошке услове, односно одржи задовољавајуће физичке, хемијске и микробиолошке карактеристике вода у увачким језерима (Увачко, Златарско и Радоињско) и рекама (Вапа, Увац, Јабланица, Грабовица, Лопижанска ријека, Вељушница, Кладничка ријека, Вршевина, Тисовица, Злошница, Марића ријека...), односно свим водотоцима, промени популационе карактеристике ихтиофауне у корист салмонидних (племенитих) и других значајних врста риба, одржи и побољша здравствено стање и квантитативне структуре рибљих насеља и спречи непрописни и прекомерни излов.

Организовано је чувања рибарског подручја. Рибочуварима су у раду помагали и чувари природе, а и волонтери из удружења и организација спортских риболоваца. Рибочуварска служба је у 2021. години извадила 15 мрежа за рибокрађу, поред ових мрежарошких алата одузето је и преко 150 самица. Посебна пажња је посвећена чувању мреста свих врста риба, а посебно салмонидних, као што су младица, поточна пастрмка и језерска златовчица. За време трајања мреста организовано је чување мрестилишта. Током 2021. године били су изузетно неповољни хидролошки услови те је мрест свих рибљих врста померан и углавном риба се парцијално и слабо мрестила.

Постављеним системом видео надзора, а и постављањем мобилног видео надзора (фото клопки) на језерима је у значајној мери сузбијена рибокрађа. Чуварска служба је интензивно радила користећи и возила и патролне чамце. Због неприступачности терена а и ради ефикаснијег деловања, често се у патроле ишло и пешице.

Као корисник рибарског подручја СРП "Увац", Резерват Увац д.о.о. је организовао коришћење рибарског подручја у складу са Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда. Резерват Увац д.о.о. је током 2021. године продао укупно 754 годишњих корисничких дозвола за рекреативни риболов, 488 дневних и 100 вишедневних дозвола за рекреативни риболов.

2.5. Заштита спелеолошких објеката и других феномена геонаслеђа

Током 2018. године извршена је израда стручне документације основа коришћења Ледене пећине. На основу ове документације се спроводе мере заштите Ушачког пећинског система и организује начин посете. Ипак, ни у 2021. години Ледена пећина није била отворена за посетиоце, првенствено због безбедности посетилаца и поштовања епидемиолошких мера.

2.6. Заштита животне средине

Резерват Увац д.о.о. је чинио и чини све што је у његовој моћи да очува и спречи загађење животне средине, односно свих чинилаца исте, пре свега воде. Сарађивали смо са републичким инспекцијским органима, као што су инспекција за рибарство, инспекција за заштиту животне средине, грађевинска инспекција, туристичка, инспекција за безбедност пловидбе, комунална, пореска, као и инспекција за заштиту животне средине.

Основни проблеми су, нажалост, и даље присутни: загађење, пре свега Увачког језера, отпадним водама из Сјенице, али и загађење (у мањој мери) Златарског језера отпадним водама из Кокиног Брода, и бесправна, тзв. "дивља" градња, загађење Радоињског језера код Ужичког моста. Проблем отпадних вода Сјенице у многоме "превазилази" оквире рада и деловања самог управљача, па чак и комплетне локалне самоуправе у Сјеници – у решавање овог проблема неопходно је да се укључи Влада РС, односно надлежна министарства.

Велики проблем у заштити животне средине и раду Резерват Увац д.о.о. на управљању ЗП СРП "Увац" представља постављање покретних објеката (камп – кућица, камп – приколица, контејнера, често са надстрешницом) широм заштићеног подручја, а већином на самој обали језера. За решавање овог проблема смо се обраћали следећим установама/институцијама: Републичкој комуналној инспекцији, Комуналној инспекцији општине Нова Варош, Комуналној инспекцији општине Сјеница, ЈВП "Србијаводе", ЈП "Србијашуме" и ЈП "Електропривреда Србије", Огранак "Дринско – лимске ХЕ". Указали смо на проблем, исти је ескалирао ове године. Одговор смо добили само од ЈП "Електропривреда Србије", Огранак "Дринско – лимске ХЕ", који су указали на чињеницу да је у питању земљиште где је ималац права својине на истом Република Србија, и да они немају надлежност. Такође, везано за овај проблем, дана 25. и 26. августа СРП "Увац" су посетили бројни инспектори (републички грађевински, инспектори за заштиту животне средине, републички комунални инспектор, општински грађевински инспектор општине Нова Варош). Неколико дана касније и републички туристички и републички санитарни инспектор, а везано за угоститељске објекте "отворене" у привременим објектима.

О свему напред писаном, подвлачимо још једном, редовно смо обавештавали инспекцијске органе, као и достављали сву документацију. Проблем представља чињеница да се решења надлежних грађевинских инспекција о уклањању "дивљих" објеката не извршавају, већ бивају (барем за сада) "мртво слово на папиру". Проблем представља чињеница да (још увек) не знамо "шта са привременим објектима", односно камп – кућицама, камп – приколицама, контејнерима, "објектима на клоцнама" и слично. Велика већина истих је постављена на "државном" земљишту, упитно је чија је надлежност уклањање истих.

Наиме, током 2015. године извршен је обилазак објеката (викендице, надстрешнице...) који се налазе на Златарском и Радоињском језеру, са GPS уређајима су узете координате. Током 2016. године обиђени су сви објекти који се налазе на Увачком језеру, са GPS уређајима су узете координате, поједини загађивачи у заштитној зони резервата су идентификовани уз присуство републичког инспектора за заштиту животне средине. Сви ови загађивачи су идентификовани да би се по завршетку ревизије студије заштите СРП "Увац", а која је у току и коју обављају стручне службе ЗЗПС урадио катастар тачкастих стварних или потенцијалних загађивача вода и земљишта на подручју резервата. Прикупљени подаци ће се унети у геореференцирану карту када се иста уради, а све у оквиру постављања новог система праћења стања путем савремене ГИС базе.

2.7. Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама

Током 2021. године редовно су контролисана и обилажена увачка језера и притоке. Водостај на свим језерима је био висок током већег дела године. Међутим, од октобра месеца водостај на језерима је услед сушног периода, а и рада хидроцентрале нагло опао.

Током претходних година је констатован проблем отпадних вода које се испуштају у притоке и путем истих доспевају у акумулације. У извештајној години кренуло се корак даље и ангажована је стручна кућа да изврши анализу воде са водних тела у границама ЗП. У периоду од августа до новембра 2021. године Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, који је носилац овог пројекта, са водних тела која су у границама резервата, прикупљао је узорке у сврху мониторинга еколошког статуса/потенцијала и квалитета воде на основу физичко-хемијских, биолошких и микробиолошких параметара. Истраживање је обухватило биолошке елементе квалитета воде – фитопланктон, фитобентос и водене макробескичмењаке, затим пратеће физичко-хемијске параметре (нитрати, нитрити, амонијум, јон, фосфати, количина раствореног кисеоника, засићење кисеоником, рН вредност, електрична проводљивост, мутноћа и температура воде), као и концентрацију хлорофила. Поред тога, обављена је и микробиолошка анализа квалитета воде на свим локацијама.

Истраживачки мониторинг реализован током 2021. године начелно указује на незадовољавајући индикативни еколошки статус/потенцијал, нарочито у зони ушћа река у акумулације. На подручју акумулација, као и у зони ушћа притока, бележи се ниска разноврсност фауне макробескичмењака, као и мала бројност заједница ових организама. Извештај о овом истраживању биће достављен електронски Министарству за заштиту животне средине и ЗЗПС.

Остварени трошкови за анализу квалитета воде:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
540.000,00	500.000,00	108.00	Институт за биолошка истраживања "Синиша Станковић" , Резерват Увац д.о.о.
МЗЖС: 400.000,00	400.000,00	74.10	
Управљач: 140.000,00	100.000,00	25.90	

- Успешност реализације анализе квалитета воде: 100%.

Од момента оснивања, управљач се константно сусреће са проблемом у вези прикупљања пластичног отпада који река Вапа доноси у акумулацију Увац. Постављена је понтонска брана на ушћу Вапе, како би задржавала поменути отпад ради лакшег сакупљања и уклањања. Ова плутајућа брана се састоји од буради увезаних шелнама од метала на челичне сајле које су учвршћене на обали. О количини и тежини смећа које доноси река говори и чињеница да су металне везе пуцале и брана покидана па санирана неколико пута. Ова санација подразумева некад набавку буради, некад поправку металних обруча.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Научноистраживачки и образовни рад су примарне функције резервата, и из године у годину овим активностима посвећујемо све већу пажњу. Научна функција се реализује кроз низ одговарајућих истраживачких пројеката. Током 2021.године рађена су готово сва планирана истраживања, а нереализована активност на изради регистра биљних врста радиће се у наредној години. Образовна функција реализује се првенствено кроз посету и обилазак резервата у оквиру екскурзионих програма, школа у природи, семинара, радионица и других облика и видова едукације, а што је све присутнија активност на Увцу. Свакако ћемо са овом праксом наставити и у будућности, чак, интензивирати је.

Резерват Увац д.о.о. је током извештајне године издвојио значајна средства за интензивније праћење карактеристика белоглавих супова. Поред финансијске подршке, управљач даје сву техничку и логистичку подршку у интересу израде и реализација пројеката истраживања морфолошких, физиолошких, генетских, миграторних и свих других особина белоглавог супа. Ово раде стручне службе Завода за заштиту природе Србије, Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић" из Београда. Сваке године врши се мониторинг гнездећих парова, маркирање дела младунаца белоглавог супа, припремају се волијере, снима се хранилиште "Манастирина" како би се дошло до релевантних података у циљу реализације горепомењеног пројекта, као и пројекта истраживања еколошких и других услова за реинтродукцију и реколонизацију лешинара и других некрофагих врста птица грабљивица (црни лешинар, бела кања, орао брадан...).

Током 2021.године су реализована ихтиофаунистичка истраживања младице. Истраживања су обављена на две реке заштићеног природног добра: Увац и Вапа. Током ових истраживања регистровано је присуство свих врста риба у узорачким ловинама и све индивидуе, по окончању истражних радњи, су живе враћене у реку. Уловљени примерци млађи младице анестезирани су благим раствором анестетика, након чега су им узете биометријске карактеристике (дужина и тежина) и имплементиран микрочип за електронску идентификацију марке Virbac, поткожно са леве стране, у нивоу леђног пераја. Извештај истраживања доставља се у прилогу овог документа.

- Остварени трошкови ихтиофаунистичких истраживања младице (лат. *Nucho nucho*):

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
99.600,00	200.000,00	49.80	
МЗЖС: 0,00	100.000,00	0.00	Институт за мултидисциплинарна истраживања
Управљач: 99.600,00	100.000,00	100.00	

- Успешност реализације ихтиофаунистичких истраживања младице (лат. *Nucho nucho*): 100%.

Током 2021. године рађен је мониторинг фауне водоземаца и гмизаваца. Исти чине значајну карику у исхрани пре свега птица. Такође, због приступања Србије Европској унији, обавеза сваке државе је да попише ретке врсте и њихова станишта према NATURA 2000 програму, а важну "карику" чине водоземци и гмизавци. Мониторинг фауне раде стручне службе, односно херпетолози Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић". Извештај истраживања доставља се у прилогу овог документа.

- Остварени трошкови за мониторинг фауне водоземаца и гмизаваца:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
144.000,00	150.000,00	96.00	
МЗЖС: 100.000,00	100.000,00	69.44	Институт за мултидисциплинарна истраживања
Управљач: 44.000,00	50.000,00	30.56	

- Успешност реализације мониторинга фауне водоземаца и гмизаваца: 100%.

За 2021. годину планиран је и реализован мониторинг слепих мишева у спелеолошким објектима заштићеног подручја. Наиме рађена је идентификација врста и апсолутно бројање по врстама у Ушачком пећинском систему, Баждарској и Тубића пећини. Овом приликом идентификовано је присуство девет врста слепих мишева. Истраживања је вршио Биолошки факултет Универзитета у Београду.

- Остварени трошкови за мониторинг слепих мишева:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
150.000,00	150.000,00	100.0	
МЗЖС: 0,00	100.000,00	0.00	Биолошки факултет, Универзитет у Београду
Управљач: 150.000,00	50.000,00	100.00	

- Успешност реализације мониторинга фауне водоземаца и гмизаваца: 100%.

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1. Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, на санацији подручја

Резерват Увац д.о.о., управљач ЗП, почетком прошле године обратио се Одељењу за имовинско правне, комунално стамбене, урбанистичке послове и послове инспекције у општини Нова Варош захтевом за добијање списка озакоњених објеката изграђених на подручју резервата током последње деценије и да ли за озакоњење истих имају услове заштите природе издате од ЗЗПС. Списак инвеститора озакоњених

објекта добио смо од грађевинског инспектора гђе. Милијане Мољевић, али не и услове заштите природе под којим је извршено озаконење.

Поред непосредно реченог предузет је низ активности на изградњи и уређењу грађевинског земљишта, као и инфраструктурног планирања и уређења, од велике важности за успешан рад Резерват Увац д.о.о. у 2021. и у свим наредним годинама.

Током 2021.године планирана је поправка прилазних путева до видиковца Велики врх (обод Увачког језера/кањона) и видиковца на Стеванетићима (обод Златарског језера/кањона). Наиме, прилазни путеви до ових видиковаца су земљани па се на појединим деловима скупља вода и формирају велике баре/локве. Ова планирана активност није реализована.

Такође, наставили смо са компликованим активностима на коначном и трајном, одрживом, решавању проблема водоснабдевања визиторског центра на Кокином Броду. Крајем 2016. године урађено је испитивања изворишта на Матијевића коси, поднет је захтев за водну сагласност и набављено је 2500 метара ПВЦ окитен црева, од $\frac{3}{4}$ цола, које ће бити "положено" од изворишта до резервоара који се налазе у непосредној близини визиторског центра. Током 2021. године извршена је монтажа, повезивање и пуштање у рад пумпне станице у резервоару код визиторског центра Кокин Брод.

- Остварени трошкови за монтажу, повезивање и пуштање у рад пумпне станице у резервоару:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
498.000,00	500.000,00	99.60	
МЗЖС: 0,00	300.000,00	0.00	CIROVIC ENGINEERING
Управљач: 498.000,00	200.000,00	100.00	

- Успешност реализације: 10%

Поправка и обезбеђивање пешачке стазе Оштра коса – Велики врх. Наиме, због великог интересовања посетилаца да после вожње чамцем и обиласка Ледене пећине пешице обиђу овај видиковац, долази до девастације стрмих делова стаза па се стога извршило постављање металних стубова и рукохвата, а на појединим деловима постављени су камени степеници. Овим је осигурана безбедност посетилаца.

- Остварени трошкови за адаптацију стаза:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
118.555,00	80.000,00	148.00	
Управљач: 118.555,00	80.000,00	100.00	Радача АД, ЈЕЛИКА ОД, Резерват Увац д.о.о.

- Успешност реализације: 100%

После спроведеног поступка набавке, од предузећа INOVA d.o.o набављена је понтонска пристан са приступним мостом која поседује одговарајуће сертификате и еколошке стандарде за регистрацију при надлежној лучкој капетанији.

- Остварени трошкови за уређење обале за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
924.000,00	1.250.000,00	0.00	
МЗЖС:	800.000,00	1.000.000,00	0.00
Управљач:	124.000,00	250.000,00	30.00
			INOVA d.o.o., ЈЕЛИКА ОД, ЗГИБ ДОО, Резерват Увац д.о.о.

За време трајања туристичке сезоне, ангажована су лица по Уговору о привременим и повременим пословима. Планирано је да ова лица превасходно уређују пешачке и бициклистичке стазе, али и да чисте подручје. Међутим, услед проблема са мањком сталнозапослених чувара, ангажована лица су обављала и послове чувара заштићеног подручја и вршили вожње посетилаца чамцима, радили на улазним рампама, радили на наплати улазница у СРП "Увац" и сличне послове.

Остварени трошкови за бруто зараде/накнаде лицима ангажованим за обављање привремених и повремених послова приказани су у табели која следи.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
1.007.895,19	930.000,00	108.38	
Управљач:	1.007.895,19	930.000,00	100.00
			Резерват Увац д.о.о.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1. Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности

Резерват Увац д.о.о. је током 2021. године радио на промоцији заштићеног подручја, а запослени су се трудили да на што бољи начин прикажу основне вредности СРП "Увац". Вршена је промоција одрживог коришћења заштићеног подручја кроз научно - истраживачки и образовни рад, као и рекреативни и еколошки приступ развоју туризма. До 2018. године Резерват Увац д.о.о. је вршио константну медијску промоцију заштићеног подручја, у сарадњи са Туристичком организацијом "Златар" из Нове Вароши тако што су на билбордима приказивани најатрактивнији делови заштићеног подручја у Београду, Новом Саду, Златибору, поред магистралног пута М23. Упоредо се вршила промоција путем званичног сајта и гостовањима у емисијама које промовишу одрживи туризам. Последње две године на промоцији се радило са мањим интензитетом потенцирајући одрживи еко туризам.

Резерват Увац д.о.о. је током 2021. године вршио штампање улазница за посетиоце, са фотографијама на "предњој" страни, и са основним правилима понашања у резервату на "полеђини" улазнице. Штампане су дозволе за рекреативни риболов и режими риболова. Као што је то био случај у годинама за нама тако је и крајем 2021. године извршено је штампање тематског календара са фотографијама птица које насељавају подручје и фотографијама географских предела резервата. Утрошена средства за ове активности приказана су у табели која следи.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
348.996,00	300.000,00	116.33	
Управљач:	348.996,00	300.000,00	100.00
			SKVIART STUDIO MRS, FENIX TEKS 454 , ЈП СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК, Завод за израду новчаница и кованог новца...

Резерват Увац д.о.о. је плаћао закуп домена за интернет сајт: www.uvac.org.rs. Основне информације и вести са Увца, као и ценовници услуга, мапе, фотографије, на поменутом сајту су редовно ажуриране. Сајт је редизајниран. Корисници сајта имају информације о раду Резерват "Увац" д.о.о., а и о могућностима туристичке посете и обиласка заштићеног подручја.

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
30.660,00	200.000,00	30.0	
Управљач:	30.660,00	200.000,00	100.00

2. Задачи и активности на развоју одрживог туризма

2.1. Смернице за развој одрживог туризма

Поред примарних активности на чувању, унапређењу и промоцији заштићеног природног добра Специјални резерват природе "Увац", Резерват Увац д.о.о. се током 2021. године бавио и пријемом посетилаца, односно организовањем обилазака резервата. На почетку туристичке сезоне, 10.04.2017.године, донет је План управљања посетиоцима у СРП „Увац“. Наиме, две претходне сезоне су показале да је интересовање посетилаца за Увац почело да се повећава. Са повећањем броја туриста, растао је и број пружалаца услуга у заштићеном подручју. Углавном су то били имаоци пловила, локално становништво, које је било заинтересовано за превоз путника Увачким језером. Било је потребно увести одређене мере ограничења како би се лакше вршило праћење стања и евентуалне угрожености појединих локалитета. Установљен је максималан број пловила по уговарачу као и мере временског ограничења, тј. одређени су термини полазака са два локалитета, Маркова раван и Растоке. Овај план је полазна основа за одрживи туризам у заштићеном подручју.. Већ од фебруара месеца крећу активности у вези са јавним позивом, потом и епидемија, ванредно стање. На упућени Захтев ЗЗПС за издавање решења о условима за коришћење туристичких чамаца у заштићеном подручју, 25.05.2020. добијамо ново решење према коме се расписује нови јавни позив. Претходно расписан јавни позив за доделу права пружања услуга превоза туриста у резервату се поништава. Једна група приватних превозника, власника чамаца, организује штрајк глађу испред службених просторија Резерват Увац д.о.о, позвавши медије. Њих подржавају и у име штрајкача иступају бивши радници Резерват Увац д.о.о.

И у 2021. години, након спроведеног Јавног позива за доделу права коришћења сопственог пловила за обављање панорамског разгледања или крстарења Увачким или Златарским језером, потписани су уговори са 20 предузетника и привредних друштава који су услуге пружали са 33 чамца. Полазили су из два правца, Сјенице и Нове Вароши. Два уговарача са по једним пловилом су потписали уговор за превоз туриста на Златарском језеру. Како је било више заинтересованих за превоз посетилаца Увачким (Сјеничким) језером организовани су поласци парним и непарним данима у недељи, изузев понедељка који је био слободан дан. По овом правилу пловило дате регистарске ознаке могло је да исплови сваки други дан не рачунајући понедељак.

Од 2021. године почела је пуна примена Правилника о техничким правилима за чамце, пловећа тела и плутајуће објекте („Службени гласник РС“ бр.35/18). Применом

истог већина пловила на водама заштићеног подручја која су регистрована за јавни превоз путника, на редовном прегледу нису испуњавала критеријуме за продужење регистрације и самим тим онемогућена је њихова даља употреба за превоз туриста. Поред приватних предузетника и Резервату Увац д.о.о., управљачу заштићеног подручја, је ван употребе стављено свих пет чамаца са којима је вршен превоз посетилаца. Овим је Резерват Увац д.о.о. остао без значајних финансијских средстава.

Током 2021. године организован је велики број туристичких посета резервату, најчешће пловилима или пешачењем. Продато је 13471 улазница у резерват за одрасле и 90 улазница у резерват за децу. Наравно, број посетилаца је био неколико пута већи од броја продатих улазница јер се улазнице нису наплаћивале на сваком месту где су посетиоци без најаве могли ући у резерват. Не постоји једна улазна капија. Велики број власника теренских возила и квадова обилазе језера, видиковце и цело подручје. Свакако, недостаје одређен број чувара како би се подручје могло обићи и контролисати у целости.

Локалном становништву, бројним "викендашима" и њиховим гостима, рекреативним и спортским риболовцима, као и лицима која само "сврате" на неки од пунктова који се и иначе налазе на јавном путу (било магистралном, било општинском), било је немогуће наплатити улазницу, иако су и они (свакако) посетили резерват.

Чувари Резерват Увац д.о.о. су, поред својих чуварских послова, вршили прихват посетилаца и имали улогу водича – презентатора резервата. Углавном се прихват посетилаца вршио на локалитетима Растоке и Маркова Раван када је Увачко језеро у питању, Кокин Брод када је Златарско језеро у питању и код бране ХЕ "Радоиња" када је Радоињско језеро у питању, одакле се исти упућују на пешачке туре, или туре чамцима.

2.2. План деловања за заштићено подручје у функцији развоја одрживог туризма

На Кокином Броду Резерват Увац д.о.о. поседује визиторски центар, који је још увек снабдевен само техничком водом. Један део истог (сала за презентације, семинаре, радионице...) је био издат под закуп. У јуну 2021. године закуп је истекао и управљач ће се потрудити да објекат визиторског центра користи у складу са његовом наменом.

Резерват Увац д.о.о. поседује и монтажни објекат, тзв. инфо пулт на Растокама. Инфо пулт има функцију пријема посетилаца, упознавања истих са Специјалним резерватом природе "Увац" и режимима понашања у истом.

Извршена је поправка и обезбеђивање пешачке стазе Трупова коса - Равни крш и поправка и обезбеђивање пешачке стазе Оштра коса – Велики врх.

VII САРАДЊА

1. Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Резерват Увац д.о.о. има добру сарадњу са локалним становништвом. Исто све више увиђа значај заштићеног подручја и поштује прописане режиме заштите. Представници резервата разговарају са мештанима, и труде се да им помогну, када год су у могућности.

Најпозитивнији вид сарадње са становништвом, како локалним тако и са подручја суседних општина, је преузимање угинуле стоке са имања пољопривредника

и одвоз исте на хранилиште за белоглаве супове. Овај вид сарадње решава низ проблема (комуналних, еколошких) на обострану корист.

Истина, понекад долази до одређених проблема. Управљач је показао разумевање и добру вољу да, поштујући мере и ограничења која је дао ЗЗПС, омогући заинтересованим мештанима а који испуњавају све законом предвиђене услове, да се баве превозом туриста на увачким језерима. На овај начин се десетине мештана додатно упосли у току летње сезоне.

Једна од породица мештана (Луковићи, један рукавац Увачког језера, тзв. Рабренски залив, село Акмачићи, општина Нова Варош) се редовно обраћа свим нивоима власти, жалећи се да им је комплетно имање у заштићеном подручју, те да не могу да добију грађевинску дозволу како би градили викендице и бунгалове за смештај туриста, те да су стога "дебело" оштећени. Треба истаћи и да су чланови ове породице присутни као превозници туриста на Увачком језеру са своја четири пловила.

2. Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

Као управљач СРП "Увац", Резерват Увац д.о.о. се трудио, као што је то био случај и свих претходних година, да успостави добре партнерске односе са свим релевантним институцијама и организацијама, а у циљу квалитетније и ефикасније заштите и развоја заштићеног подручја.

Резерват Увац д.о.о. већ много година уназад негује добре односе са Електропривредом Србије (конкретно са ПД "Дринско-лимске ХЕ"), "Електромрежом Србије" А.Д., ЕДБ Краљево, ЈП "Телеком Србија", ЈП "Србијаводе" и ЈП "Србијашуме", на пословима очувања вода и шума.

У циљу испуњења планова и задатака, Резерват Увац д.о.о. је активно сарађивао са општинским управама Нове Вароши и Сјенице, посебно са катастарским, грађевинским и комуналним општинским службама и инспекцијама. Мишљења смо да ова сарадња може и мора да буде боља, посебно када је у питању комунална инспекција, везано за решавање проблема у вези са камп кућицама. Наравно, сарађивали смо са ТО "Златар" из Нове Вароши (о чему је напред било више речи), као и са туристичком организацијом општине Сјеница, са којима сарадња може да буде још боља. У сарадњи са овим службама идентификована су питања заштите и развоја која треба заједнички решавати (отпадне воде Сјенице, Кокиног Брода), а посебна пажња посвећена је регулисању односа у области спречавања "дивље" градње и планског уређења простора на територији резервата.

3. Сарадња са невладиним организацијама

Као потврда добре сарадње са удружењима грађана, медијима, донета је уредба о условној забрани лета хеликоптера и беспилотних летелица изнад заштићеног подручја.

Успостављена је добра сарадња са ловачким и риболовачким удружењима из Нове Вароши, Сјенице, Златибора. Управљач сарађује и са другим удружењима и организацијама, како спортским, тако и хуманитарним, подржава и промовише спортске активности и манифестације. У заједничким акцијама чишћења подручја има добру сарадњу са Канцеларијом за младе у Новој Вароши, организацијом Србија за младе из Београда, УСП Вапа из Сјенице... Дугогодишња добра сарадња са Фондацијом за заштиту птица грабљивица из Београда резултирала је и конкретним активностима везано за спашавање повређених птица из разних делова света. У претходној години

основана су планинарско - еколошка удружење у Новој Вароши која своје активности усмеравају на рад са млађом популацијом и чије активности би се реализовале на заштићеном подручју (школе кајакања, педловања, планинарење и сл.).

4. Међународна сарадња

Епидемиолошка ситуација у нашој земљи и свету утицала је током последње две године на реализацију планираних активности које се тичу међусобне сарадње управљача заштићеним подручјима како у земљи, тако и ван наших граница. У 2021. години углавном се сарадња свела на електронску комуникацију и размену искустава.

Семинар за управљаче заштићених подручја који је Министарство за заштиту животне средине организовало на Тари, у новембру 2021. године, била је једна од ретких прилика да се кроз тематске радионице и излагања управљачи окупе и размене знања и искуства.

У оквиру пројекта WWF - Заштићена подручја за природу и људе укључене су још две сеоске школе. Једна са подручја општине Нова Варош, сеоска школа у Радоињи, и основна школа у Сјеници.

5. Организовано и професионално удруживање заштићених подручја Србије и других заинтересованих паркова из окружења

Резерват Увац је члан удружења заштићених подручја Србије. Активности удружења су, и током 2021. године, биле веома скромног интензитета. Формирана је Национална асоцијација управљача полууређеним и уређеним спелеолошким објектима, на иницијативу аранђеловачког музеја а у чији рад је укључен и Резерват Увац д.о.о..

6. Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

Резерват Увац д.о.о. се током целе године трудио да на што бољи начин прикаже своје основне вредности и лепоте, на темељима одрживог коришћења вредности заштићеног подручја, посебно афирмишући научно-истраживачки и образовни рад, као и рекреативни и еколошки приступ развоју туризма.

Активно смо сарађивали са медијима, и писаним и електронским. У 2021. години снимљено је неколико емисија које су емитоване на телевизијама са националном фреквенцијом, као и локалним телевизијама. У емисијама је јавности представљено заштићено подручје, представљен је рад чуварске службе на терену у свим временским приликама, тешкоће са којима се сусрећу, проблеми загађивања подручја, дивље градње, као и разни промотивни прилози и репортаже везани за популацију белоглавих супова, биодиверзитет, предеоне карактеристике, спелеолошке објекте итд.

Настављена је сарадња са локалним штампаним медијима и са дописницима тиражних дневних новина у земљи: Блиц, Вечерње новости... О СРП "Увац" су лепо и афирмативно писали и бројни часописи и магацини. Резерват су посећивали еминентни фотографи, дописници, представници међународних организација, као и личности из јавног живота итд. којима су у непосредном контакту презентоване вредности и лепоте СРП "Увац".

Све наведене активности имале су за циљ информисање јавности о СРП "Увац", обавештавање о правилима понашања у резервату, размену знања и искустава, промоцију одрживог развоја подручја, те успостављање будуће сарадње и партнерстава.

VIII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

Током претходних година набављена су основна средства за противпожарну заштиту. Такође, сви запослени су прошли основну противпожарну обуку и добили одговарајуће сертификате. Током 2021.године није било пожара у границама заштићеног подручја, али у непосредној близини, на Златибору и Муртеници, селу Рутоши, данима су гореле шумске састојине. У Рутошима је удар грома изазвао пожар на неприступачном делу. Пожар на Муртеници је угрожавао насеље и војне објекте на планини. Страдало је у пожару најмање једно гнездо белоглавог супа. Размере и јачина пожара је била таква да су ангажовани хеликоптери за гашење и то је трајало неколико дана. Вода је захватана из Златарског језера.

2. Јубиларне награде

Резерват Увац д.о.о. је током године исплатио једном запосленом јубиларну награду за десет година непрекидног рада. Двојици запослених исплаћена је отпремнина за пензију.

- Остварени трошкови за исплату јубиларне награде и две отпремнине за пензију:

Остварени расходи (динара):	Планирани расходи (динара):	%	Извршилац посла:
459.092,00	250.000,00	183,64	
Управљач:	459.092,00	250.000,00	100,00

3. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Резерват Увац д.о.о. је на пригодан и скроман начин обележио важне датуме за заштиту животне средине, у складу са прописаним мерама заштите у условима епидемије. Посебна пажња је посвећена обележавању 11. априла - Дана заштите природе, 05. јуна - Дана заштите животне средине и 07. септембра – Дана лешинара.

ЗАКЉУЧАК

Све активности управљача у 2021. години су се одвијале у складу са Програмом управљања за 2021. годину. Анализом активности планираних Програмом управљања за 2021. годину, и анализом реализованих активности, може се тврдити да је Програм управљања за 2021. годину реализован са око 65% планираних активности. Разлози због којих планиране програмске активности нису реализоване у целости су и субјективне и објективне природе: тим запослених радника у администрацији је мали а

обим посла све већи, недостаје и стручности и едукације у праћењу нових модела корпоративног пословања као и нових прописа и технолгија. Тим запослених на терену- чувари природе и рибочувари, такође непотпун по бројности, са потребним искуством, опремом, али у просеку са преко 50 година старости, недостатком ентузијазма и мотивације (умањењем плата).

На реализацију планираних активности утицали су и спољни фактори: за неке активности су недостајала финансијска средства. Изостанак субвенција за планирану набавку електромотора и инфраструктурно опремање базних станица је у највећој мери утицао је да се одступи од Програма.

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

I ПРИХОДИ		
	<i>Извори прихода</i>	<i>Износ у динарима</i>
1.	Средства буџета Републике Србије	
	Министарство заштите животне средине – Уговор о суфинасирању Програма управљања СРП "Увац" за 2021. годину (Уговор, бр. 401-00-395/21-04, од 23.03.2021. год.);	9.840.000,00
2.	Сопствени приходи	
	• Приходи од услуга возњи посетилаца чамцима	4.299.400,00
	• Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја: од електропривреде, телекома, за чамце, понтоне, камп кућице...	13.754.891,00
	• Приходи од дозвола за рекреативни риболов	4.458.000,00
	• Приходи од улазница у заштићено природно добро	1.255.400,00
	Сопствени приходи УКУПНО:	23.767.691,00
3.	Средства од издавања покретних и непокретних добара под закуп	
	• Издавање покретних и непокретних добара под закуп	0,00
4.	Средства донација, поклона и помоћи	
	• Донације	0,00
5.	Остала средства	
	• Административне забране и приспеле камате	149.596,00
УКУПНО ПРИХОДИ		33.607.764,00

Укупни приходи Резерват Увац д.о.о., у 2021. години износе **33.607.746,00** динара, од тога, **приходи од накнада** за коришћење заштићеног подручја (укључујући и приходе од накнада за чамце, понтоне и камп кућице, као и приходе од улазница) износе **15.010.291,00** динара. **Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја** износе **44,53%** укупних прихода.

II РАСХОДИ		
<i>област</i>	<i>Врста трошкова</i>	<i>Износ у динарима</i>
III	ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРОНИХ ВРЕДНОСТИ	
	1.Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима	
	1.1.Чување	
	• Средства за бруто зараде чувара	5.017.051,49
	• Средства за бруто зараде рибочувара	1.476.430,35
	• Бруто зараде стручног особља	398.738,24
	• Средства за бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада	6.929.194,53
	• Бруто накнаде члановима скупштине	1.171.625,31
	• Средства за опремање чуварске и стручне службе, свих запослених (тзв. "ХТЗ" опрема, обућа, двогледи, батеријске лампе, фото-апарати...)	215.029,20
	• Средства за гориво	2.950.000,00
	• Набавку новог моторног возила	1.762.200,00
	• Одржавање постојећег видео надзора	150.967,20
	1.2.Одржавање	
	• Сакупљање и одвожење отпадака са заштићеног подручја и одржавање уредности јавних објеката и површина чишћењем	170.938,55
	• Материјални трошкови одржавања заштићеног подручја (регистрација возила и пловила, амортизација материјално-техничких средстава, одржавање чистоће...)	2.049.188,17
	• Остварени трошкови за одржавање туристичких пловила и њихову припрему за предстојећу сезону	144.680,00
	1.3.Обележавање	
	• Одржавање статусних табли и обнављање граничних ознака	75.376,12
	2.Управљања природним ресурсима	
	2.1.Задаци и активности на заштити белоглавог супа и осталих врста лешинара	
	• Трошкови према уговору са Ветеринарском установом "Напредак" из Ћуприје, чишћење хранилишта и дезинфекцију приколице	636.480,00
	• Уговорени трошкови за мониторинг гнезда и цензус белоглавог супа	59.000,00
	• Остварени трошкови за маркирање младунаца	240.000,00
	2.2.Заштита осталих врста птица, териофауне и флоре	

	<ul style="list-style-type: none"> Пројекат истраживања диверзитета птица СРП "Увац" 	59.000,00
	2.5.Заштита спелеолошких објеката и других феномена геонаслеђа	
	2.7.Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама	
	<ul style="list-style-type: none"> Остварени трошкови за анализу квалитета воде 	540.000,00
	III УКУПНО	24.045.899,16
IV	ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	
	<ul style="list-style-type: none"> Остварени трошкови икхтиофаунистичких истраживања младице (лат. <i>Nucho nucho</i>) 	99.600,00
	<ul style="list-style-type: none"> Остварени трошкови за мониторинг фауне водоземаца и гмизаваца 	144.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Остварени трошкови за мониторинг слепих мишева 	150.000,00
	IV УКУПНО	393.600,00
	ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА	
	1. Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, на санацији подручја	
V	<ul style="list-style-type: none"> Остварени трошкови за монтажу, повезивање и пуштање у рад пумпне станице у резервоару 	498.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Остварени трошкови за адаптацију стаза 	118.555,00
	<ul style="list-style-type: none"> Остварени трошкови за уређење обале за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника 	924.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Остварени трошкови за бруто зараде/накнаде лицима ангажованим за обављање привремених и повремених послова 	1.007.895,19
	V УКУПНО	2.548.450,19
	ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЂЕНОГ ПОДРУЧЈА	
	1.Задаци на развоју културно – образовних и информативно – пропагандних активности	
VI	<ul style="list-style-type: none"> штампање материјала за посетиоце, конкретно: штампање улазница у СРП "Увац", штампање дозвола за рекреативни риболов, штампање мапа резервата... 	348.996,00
	<ul style="list-style-type: none"> Интернет презентација (закуп домена, одржавање сајта...) 	30.660,00
	VI УКУПНО	379.656,00
VII	САРАДЊА	
	<ul style="list-style-type: none"> Организовање акција чишћења увачких језера и река 	0,00
	VII УКУПНО	0,00
VIII	ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ	
	<ul style="list-style-type: none"> Исплата јубиларне награде 	459.092,00
	VIII УКУПНО	459.092,00
	УКУПНО РАСХОДИ	27.826.697,35

Напомене:

1. У табели ПРИХОДИ, приказани су сви приходи Резерват Увац д.о.о. у 2021. год.са урачунатим ПДВ-ом, укључујући средства субвенција од стране министарства у износу од 9.840.000,00 динара;
2. У табели РАСХОДИ, приказани су само расходи везани за активности и радове које се односе на остваривање Програма управљања за 2021. годину без расхода који се односе на обавезе по основу пословања друштва (повраћај неискоришћених средстава субвенције 720.000,00 динара, порези, судске таксе, накнаде за коришћење заштићеног подручја...).

Резерват Увац д.о.о.

Миљка Дучић, В.Д. директора